

Exposición
CANDIDA HÖFER
Projects: Done
26 febreiro – 23 maio 2010

'4 PAREDES E UN BANCO'
Un programa educativo para escolares
Nivel: educación infantil
De 3 a 6 anos

Grazas por seleccionar o MARCO para esta visita escolar. Esta Guía é unha introdución ás actividades (visita + obradoiro) deseñadas polo departamento educativo para a exposición titulada:

CANDIDA HÖFER
Projects: Done

Durante a visita abordaremos conceptos como o que significa o MARCO, cal é a súa función, e como ver e gozar a arte contemporánea. Introducimos o concepto de exposición e explicamos o contido da mostra que van ver.

A visita e obradoiro de **Infantil** ten unha duración aproximada de **1 hora y 30 minutos**. Para o seu mellor aproveitamento, o persoal educador organiza os participantes de cada centro en grupos de **25 alumnos/as**. É necesario que os adultos que acompañan ao grupo permanezan con eles en todo momento. Non está permitido comer e beber no museo, exceptuando a zona de cafetería. Se o grupo ten algunha necesidade especial, ou prefires adaptar a visita na súa duración ou contidos, non dubides en comunicalo con antelación ao noso departamento educativo.

Seleccionamos algunhas obras e preparamos un percorrido pola exposición para desenvolver a **visita** en función das idades e dos contidos que se intentan transmitir. A experiencia complétase cun **obradoiro** no 'Laboratorio das artes', o noso espazo de didáctica no primeiro andar.

As actividades de educación **infantil** intentan converter a experiencia no museo nun xogo de aprendizaxe, procurando integralas ao mesmo tempo no currículo escolar. As obras analízanse dende diferentes perspectivas, buscando un achegamento afectivo e cognitivo. Este programa de actividades está especialmente pensado para que a visita ao MARCO sexa recordada como algo divertido e especial onde teñan lugar todo tipo de sorpresas e descubrimentos.

A exposición

A nova proposta do MARCO neste ano 2010 é unha exposición individual da fotógrafa alemá **Candida Höfer**, unha das máis importantes representantes da Escola de Düsseldorf, na que se mostra unha selección dos seus traballos dos últimos corenta anos, nunha montaxe realizada polo prestixioso estudio de arquitectura Kuehn Malvezzi.

Baixo o título '**Projects: Done**' inclúense obras de proxectos levados a cabo por Candida Höfer entre 1968 e 2008. O termo 'Project' enténdese aquí como forma de traballo que se desenvolve durante un período de tempo previamente establecido, e/ou que é completado —['Done']— unha vez conseguido o obxectivo formulado. Así, as obras seleccionadas ofrecen este trazo distintivo respecto a outros traballos que poderíamos definir como actividade artística regular.

Nos últimos trinta anos, a artista mostrouse especialmente interesada por fotografar espazos arquitectónicos, interiores de edificios públicos relacionados coa cultura e o coñecemento: bibliotecas, museos, palacios, igrexas, habitualmente baleiros, o que á primeira vista se podería interpretar por un interese meramente arquitectónico. Pero non é así, xa que a artista trata de captar a alma dese espazo, un espazo que a través dos seus detalles nos fala do ser humano e da cultura, e que nos permite obter información valiosa sobre as persoas que non están presentes. Na exposición veremos tamén proxectos anteriores a este interese polo espazo baleiro; proxectos aparentemente diferentes, pero que comparten unha mesma temática e un mesmo interese polo espazo.

Paralelamente a esta mostra, a partir de febreiro de 2010 o departamento educativo do MARCO ofrece unha programación dirixida a escolares e público familiar. '**4 paredes e un banco**' é o nome xenérico deste programa de actividades, visitas e talleres. As visitas e talleres para escolares preséntanse como unha oportunidade para observar, para aprender a mirar e a descubrir o que unha imaxe pode contarnos. Pretende ademais achegarnos ao mundo da fotografía, descubriendo as súas posibilidades como técnica artística.

Se desexas máis información sobre a exposición podes solicitala ao departamento didáctico, ou ben acceder a ela directamente na nosa web www.marcovigo.com. No apartado **EXPOSICIÓNS TEMPORAIS/+INFO** atoparás a síntese do proxecto expositivo, información sobre a artista, entrevista con Candida Höfer e co arquitecto encargado da montaxe, e imaxes da exposición. Tamén, na Biblioteca-centro de documentación do MARCO preséntase unha exposición bibliográfica con selección de catálogos individuais dos fotógrafos máis importantes da Escola de Düsseldorf.

Posibilidades didácticas

A denominación do programa, '**4 paredes e un banco**', alude á utilización de espazos arquitectónicos, especialmente interiores, como tema recorrente na obra desta artista. Espazos que falan sobre os que os habitan, e que desta forma nos permiten, como espectadores, comentar o que son e o que significan dende a distancia ou a proximidade que implica a imaxe fotográfica.

O programa didáctico en torno á obra de Candida Höfer pretende potenciar habilidades de observación e percepción visual: unha mirada intelixente, creativa e activa que esperte nos escolares o pracer pola observación, polo descubrimento e pola arte.

Conscientes da sobreexposición de estímulos visuais á que estamos sometidos, e de como isto pode chegar a cegar ou desinteresar a nosa mirada, esta proposta procura que os participantes aprendan a mirar, a ser quen de ver e interpretar unha información visual.

Nun primeiro nivel, preténdese activar unha mirada '**analítica**', potenciando habilidades de observación e identificación de elementos que corresponden a unha análise visual ou formal da imaxe, que se nos presenta como un medio de comunicación e unha vía de coñecemento do noso contorno.

En segundo lugar, preténdese potenciar unha mirada '**sensitiva**' a través da interpretación das obras e da estimulación da capacidade sensorial, propoñendo aos participantes viaxar ao interior destas fotografías. As imaxes da artista presentan arquitecturas e espazos que nos remiten a persoas, animais ou cousas que os habitan. Nesta segunda fase as fotografías convértense en espazos de traballo onde experimentar e sentir, onde atopar personaxes e historias; non só espazos para mirar senón para entrar e participar.

Nunha terceira fase centrámonos nunha mirada '**creativa e artística**' a través de diferentes actividades propostas nos talleres, que xiran en torno á fotografía, á arquitectura e á creación de imaxes. Aquí a fotografía convértese nun medio a través do cal crear unha obra ou proxecto artístico.

O programa '**4 paredes e un banco**' comprende tres partes complementarias: actividades para antes da visita, visita e obradoiro no museo, e actividades para despois da visita. As actividades anteriores permiten abordar na aula conceptos prácticos para motivar e espertar o interese do alumnado, e unha vez no museo axudaránlles a seguir máis activamente o desenvolvemento da visita e taller. As actividades posteriores pretenden ampliar cuestións que

xurdiron durante a visita; afondar nas ideas, temas ou conceptos que suxiren as obras, e en métodos de traballo da arte contemporánea.

Durante a visita procuramos espertar o auto-descubrimento, desenvolvendo habilidades de observación, percepción, reflexión e interpretación. No 'Laboratorio das Artes', o espazo de didáctica situado no 1º andar, a aprendizaxe desenvólvese de forma activa, ofrecendo aos participantes a posibilidade de actuar dende o punto de vista do artista.

En suma, este programa educativo pretende ofrecer claves para lograr a comunicación do alumnado coas obras. O obxectivo final é contribuír a mellorar os mecanismos de percepción e fomentar o interese e respecto pola arte contemporánea.

Actividade para antes da visita [OPCIONAL]

A exposición de fotografía

Tipo de actividade

Charla-diálogo e montaxe dunha exposición fotográfica

Duración

1 sesión de 50 minutos [adaptable na súa duración, segundo necesidades ou posibilidades]

Destinatarios

Actividade dirixida a grupos de participantes de 3 a 6 anos

Descrición

Na nosa próxima visita ao Museo de Arte Contemporánea de Vigo, veremos unha exposición onde imos descubrir obras dunha fotógrafa chamada Candida Höfer. Como actividade de introdución previa á visita propoñemos falar sobre os museos e a fotografía.

[Antes da actividade pedimos a cada alumno que traia unha fotografía de casa, mellor de lugares que de persoas, seleccionada coa axuda dun adulto que lles poida explicar cando e por que se realizou a fotografía. Na aula teremos preparada unha cámara dixital.]

Pode que sexa a primeira vez que visitamos un museo e que nos fagamos algunhas preguntas...

- Que é un museo?
- Para que serve?
- Como é o edificio?
- Como son as obras de arte?

É interesante que os nenos participen deste diálogo intentando ofrecer respostas. Aínda que non teñan unha idea clara xurdirán conceptos válidos para explicar de forma sinxela que é o que imos visitar e por que. Á volta do museo podemos formular as mesmas preguntas e así comparar as súas expectativas coas novas ideas que teñamos despois da visita. Todas as respostas son válidas, xa que o obxectivo non é atopar unha definición acertada senón coñecer o que pensan e fomentar un diálogo.

Este pequeno debate serve como introdución á actividade. Explicaremos a continuación que é o que atoparemos nese lugar chamado MARCO.

Na excursión que realizaremos ao MARCO coñeceremos a obra de Candida Höfer, que utiliza a fotografía para crear obras artísticas.

- Que é unha fotografía?
- Como se fai?
- En que se diferencia dunha pintura?

Sacamos a cámara e facemos unha fotografía do grupo. Imprimimos a imaxe e mostrámollas aos alumnos. Explicamos que no museo veremos unha exposición de fotografías realizadas por unha artista. Nelas adoita retratar interiores de edificios, xeralmente públicos. Preguntamos qué tipo de edificios coñecen e para que serven.

- Un colexio
- Un cinema
- Un supermercado
- Un hospital
- ...

A continuación imos realizar unha exposición de fotografía coas fotos que trouxeron todos os alumnos. Comezamos a exposición colocando a fotografía que fixemos do grupo.

Un por un irán mostrando a fotografía que trouxeron e explicando aos demais o lugar que representa:

- Que é o que se ve?
- Hai algunha persoa na fotografía?
- En que lugar está tomada a fotografía?

Ao finalizar a explicación colocaremos a fotografía no espazo reservado para a exposición, e continuamos o proceso ata completala. Tratamos de observar diferenzas e semellanzas entre as fotografías, e facemos clasificacións sinxelas: fotografías de interior, de exterior, da natureza, da cidade...

Ao rematar, facémonos unha foto coa súa exposición de fondo, que poidan levarse á casa como recordo da actividade.

VISITA E OBRADOIRO NO MARCO

Educación Infantil

A visita á exposición

A través dos proxectos fotográficos de Candida Höfer achegámonos á fotografía intentando aprender a mirar e descubrir o que as imaxes teñen que contar. No noso percorrido realizaremos diferentes propostas de traballo ante as imaxes, que teñen como obxectivo desenvolver as súas capacidades de observación, análise e interpretación. Persoas, lugares e cousas seleccionados pola artista convértense en protagonistas das historias destes xogos de observación que realizamos nas salas do museo. Pretendemos potenciar unha mirada intelixente, creativa e activa que esperte nos escolares o pracer pola observación, polo descubrimento e pola arte.

O obradoiro no Laboratorio das Artes

'Espazos imaxinados'

Os talleres para o ciclo de educación infantil consisten na construción dun decorado que, unha vez rematado, será documentado fotograficamente. O decorado é, como nas fotografías de Höfer, un lugar onde sucedeu, sucede ou vai suceder unha historia. A fotografía será o medio de documentar todos estes lugares, protagonistas de sorprendentes historias creadas polos participantes.

Actividade para despois da visita [OPCIONAL]

Creadores de historias

Tipo de actividade

Conta-contos realizados polos nenos a partir de imaxes seleccionadas

Duración

1 sesión de 50 minutos e sesións de 5 a 10 minutos [adaptables na súa duración, segundo necesidades ou posibilidades]

Destinatarios

Actividade dirixida a participantes de 3 a 6 anos

Descrición

A observación é unha das habilidades a desenvolver nesta etapa de descubrimentos, e é o eixe das actividades de educación infantil. Como actividade posterior á visita ao MARCO propoñemos crear unha obra baseada nos coñecementos adquiridos no museo, e na nosa capacidade de observar e crear.

Durante a visita ao museo os espazos baleiros servían de pretexto para falar das persoas que poderían habitalos. Nesta actividade propoñemos traballar na construción dunha caixa que se converterá nun teatro.

A actividade desenvólvese en dúas partes:

Na primeira, observamos algunhas das fotografías de Candida Höfer, que nos servirán para repasar conceptos e como introdución á actividade. Detémonos nestes espazos para pensar en que son e en qué tipo de persoas poderíamos atopar neles. Na seguinte páxina mostramos algunhas imaxes como exemplo:

- Que é este lugar?
- Que obxectos recoñeces na fotografía?
- Recórdate a algún lugar coñecido?
- Que función ten?
- Que persoas poderíamos atopar alí?
- Que poderían facer nese lugar?

Na segunda parte da actividade necesitaremos unha selección de imaxes que conteñan espazos interiores e exteriores, para que poidan escoller os posibles decorados das súas historias. Faremos unha recompilación de imaxes o máis ampla posible a través de revistas ou de Internet.

Dividimos os alumnos en grupos de tres. Cada un dos grupos necesitará unha caixa de zapatos baleira que se converterá en teatro. Para iso abonda con quitar a tapa e un dos laterais. Cada alumno seleccionará unha imaxe para a súa historia, que se converterá no espazo sobre o que colocaremos os personaxes, e pegaraa nun cartón ou cartolina do mesmo tamaño.

Pedímoslles que pensen e debuxen aos protagonistas da súa historia, ou buscamos debuxos de persoas, animais e obxectos que poidan colorear e recortar para meter no decorado. Unha tira de acetato transparente servirá para poder mover os personaxes no decorado.

Se os contadores están preparados irán ao centro ou un canto da clase para comezar a súa historia. O primeiro narrador coloca a súa imaxe no fondo da caixa e pola parte superior comezará a meter os personaxes para comezar a acción...

Érase unha vez un lugar onde habitaba....

O educador pode intervir apoiando o narrador con preguntas que lle axuden a construír a súa historia...

- Que lle aconteceu?
- A onde viaxou?
- Con quen/que se atopou?

Nun momento dado, a historia pasa ao seguinte narrador, que cambiará o escenario de fondo e continuará a narración con este ou con novos personaxes.

Cada día un novo grupo protagonizará a historia do día ata completar a actividade.

SUXESTIÓNS

Gustaríanos que sentises este museo como teu e compartir contigo os recursos para contribuír á mellora da educación artística. Se tes algunha idea para desenvolver programas ou actividades educativas relacionadas coa arte e a cultura contemporánea e queres colaborar co MARCO, ponte en contacto connosco.

Agradeceríamos que nos fixeses chegar os resultados das vosas actividades ou proxectos, así como calquera outra información relacionada con esta experiencia: que che parece o enfoque do noso programa educativo? cal é a túa opinión profesional? tes algunha suxestión?

Podes facernos chegar os teus comentarios **persoalmente**, por **correo postal**, a través do **teléfono**, **fax**, ou **correo electrónico**, ou da web www.marcovigo.com, á atención de:

Marta Viana Tomé
Pilar Souto Soto
MARCO, Museo de Arte Contemporánea de Vigo
Departamento Didáctico
Príncipe 54
36202 Vigo
Tel. +34 986 113900
Fax +34 986 113901
marta.viana@marcovigo.com
pilar.souto@marcovigo.com
www.marcovigo.com

Pedro A. Cordón Casais
Asesor e autor do programa educativo